

A TANTÁRGY ADATLAPJA

1. A képzési program adatai

1.1 Felsőoktatási intézmény	Babeş-Bolyai Tudományegyetem
1.2 Kar	Történelem és Filozófia Kar
1.3 Intézet	Magyar Történeti Intézet
1.4 Szakterület	Kommunikációs tudományok
1.5 Képzési szint	Alapképzés (BA)
1.6 Szak / Képesítés	Könyvtár- és Információtudomány szak / licenciátus

2. A tantárgy adatai

2.1 A tantárgy neve	Könyv- és nyomdatörténet						
2.2 Az előadásért felelős tanár neve	Dr. Sipos Gábor egy. tanár						
2.3 A szemináriumért felelős tanár neve	Dr. Sipos Gábor egy. tanár						
2.4 Tanulmányi év	I	2.5 Félév	I	2.6. Értékelés módja	Vizsga	2.7 Tantárgy típusa	Szaktantárgy/kötelező

3. Teljes becsült idő (az oktatási tevékenység féléves óraszama)

3.1 Heti óraszám	3	melyből: 3.2 előadás	2	3.3 szeminárium/labor	1
3.4 Tantervben szereplő össz-óraszám	42	melyből: 3.5 előadás	28	3.6 szeminárium/labor	14
A tanulmányi idő elosztása:					óra
A tankönyv, a jegyzet, a szakirodalom vagy saját jegyzetek tanulmányozása					60
Könyvtárban, elektronikus adatbázisokban vagy terepen való további tájékozódás					50
Szemináriumok / laborok, házi feladatok, portofóliók, referátumok, esszék kidolgozása					42
Egyéni készségfejlesztés (tutorálás)					28
Vizsgák					10
Más tevékenységek:					
3.7 Egyéni munka össz-óraszama	152				
3.8 A félév össz-óraszama	232				
3.9 Kreditszám	6				

4. Előfeltételek (ha vannak)

4.1 Tantervi	<ul style="list-style-type: none"> • hasznos, ha a hallgató az olvasáskultúrára vonatkozó alapismeretekkel rendelkezik
4.2 Kompetenciabeli	<ul style="list-style-type: none"> • legalább egy idegen nyelv ismerete ajánlott

5. Feltételek (ha vannak)

5.1 Az előadás lebonyolításának feltételei	<ul style="list-style-type: none"> • a jelenlét ajánlott
5.2 A szeminárium / labor lebonyolításának feltételei	<ul style="list-style-type: none"> • 70%-os jelenlét kötelező • aktív részvétel

6. Elsajátítandó jellemző kompetenciák

Szakmai kompetenciák	<ul style="list-style-type: none"> • fogalmi és tárgyi ismeretek elsajátítása a kommunikációs tudományok terén • az információk tárolására és kezelésére vonatkozó elméletek ismerete • a modern könyvtártudományi szakismeretek elsajátítása és alkalmazása • képesség az elsajátított információk továbbadására írásban és szóban, anyanyelven és egy választott idegen nyelven
Transzverzális kompetenciák	<ul style="list-style-type: none"> • az elsajátított alapismeretek felhasználása más rokon szakterületek helyzeteinek, eseményeinek leírásában, a szakmai etika elsajátítása, a plágium elítélése • a könyvtári munka részleteinek megismerése, tájékozódás a szakirodalomban

7. A tantárgy célkitűzései (az elsajátítandó jellemző kompetenciák alapján)

7.1 A tantárgy általános célkitűzése	<ul style="list-style-type: none"> • Az új információhordozó technikáinak és hatásainak megismertetése, a nyomdatermékek változatosságának és időbeli fejlődésüknek bemutatása, a 20. századi elektronikus adathordozókkal való kapcsolat vizsgálása. Ez feltétlenül szükséges a jövőbeni könyvtárosok számára, így alapos művelődéstörténeti ismeretekre tesznek szert. • A tárgy a történelemhallgatók számára is elérhető opcionálisként az V. félévben
7.2 A tantárgy sajátos célkitűzései	<ul style="list-style-type: none"> • A Könyv- és nyomdatörténeti előadás a középkori kéziratos könyvkészítés (kódexek) bemutatása után a szedett betűkkel való nyomtatás fejlődését tekinti át a 15. század közepétől a 20. század közepéig. Az európai fejlődés bemutatásával párhuzamosan a kárpát-medencei nyomdák és kiadók tevékenységére is kitér, hogy az egymásra hatások jobban érvényesüljenek. Hasonlóképpen tárgyalja a román fejedelemségek és Erdély cirill betűs nyomdászatának történetét is. Kitér a kiadók programjainak elemzésre is. • A szemináriumi munka során a hallgatók konkrétan megismerkednek a könyvtörténeti stílusok jellegzetességeivel, egy-egy kötet külsejéből meg tudják ítélni annak készítési korát, megismerkednek a szép nyomtatvány (könyv, folyóirat stb.) jellemzőivel, a könyvtárak gyűjtőkörébe tartozó egyéb nyomtatványok (plakátok, röplapok, broszúrák, gyászjelentések, más aprónyomtatványok, térképek, metszetek stb.) jellegzetességeivel és történeti megjelenésükkel. • Szakmaspecifikus ismeretek elsajátítása.

8. A tantárgy tartalma

8.1 Előadás	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
1. A kéziratos könyvkultúra a középkori Európában. A gótikus kódex készítése, díszítése, használata. Az íróanyag megújulása: a papír elterjedése. Egyetemi könyvszorosítás a 14. században: a péciarendszer. Az olvasói igény változása a 14–15. században. A szedésnyomás előfutárai.	előadás, heurisztikus beszélgetés	

2. A könyvnyomtatás feltalálása és elterjedése Európában a 15. században. Gutenberg találmányának technikai leírása. Az ősnyomtatványok és a kéziratok összehasonlítása. Az új művészet és iparág kapitalista jellegzetességei, társadalmi kihatásai. Az ősnyomtatványok korának kiadói programjai. Az első magyarországi nyomdák.	előadás, heurisztikus beszélgetés	
3. A nyomtatott könyv változása a 16. században: a reneszánsz stílus térhódítása, a barokk megjelenése. A reformáció és a könyvnyomtatás kapcsolata, a katolikus restauráció hatása a könyvkiadásra. Christoph Plantin műhelye.	előadás, heurisztikus beszélgetés	
4. A könyvnyomtatás fejlődése Magyarországon a 16. században. Hitújítás és anyanyelvűség kapcsolata a különféle műhelyek kiadói programjában. Kiadói programok: Honterus, Heltai, nagyszombati műhely.	előadás, heurisztikus beszélgetés	
5. A könyvnyomtatás a Románországokban a 16. században. Az egyház hatása, a reformáció befolyása. román nyelvű könyvek.	előadás, heurisztikus beszélgetés	
6. A barokk stílusú könyv virágkora Európában (1580–1750). Betűtervezési és tipografizálási újítások, nyomdatechnikai fejlődés. A kiadói programok alakulása a katolikus restauráció és az abszolutizmus, a tudományok fejlődése és az olvasói kör kiszélesedése fényében. Hollandia, Franciaország, Anglia szerepe. Az Elzevir-műhely, a párizsi Imprimerie Royale. A könyvkereskedelem fejlődése. Az időszaki sajtó megjelenése.	előadás, heurisztikus beszélgetés	
7. Barokk nyomdászat a Erdélyben és Magyarországon (1600–1760). Protestáns és katolikus könyvkiadó műhelyek. Nyugati kapcsolatok: Misztótfalusi Kis Miklós európai jelentősége és itthoni tevékenysége.	előadás, heurisztikus beszélgetés	
8. Cirill betűs nyomdászat és könyvkiadás a Román Fejedelemségekben a 17. században. A román nyelv használatának terjedése. Az ortodox egyház és a vajdák mecénás-szerepe. Görög hatások.	előadás, heurisztikus beszélgetés	
9. A klasszicista könyvstílus megjelenése és elterjedése Európában (1750–1820). Betűtervezők: Didot, Bodoni. A nyomtatványok változatossága: könyvek mellett folyóiratok, napilapok, hivatalos úrlapok, hirdetések stb. Tudományos és népszerű kiadványok, a felvilágosodás hatása.	előadás, heurisztikus beszélgetés	
10. A magyar könyvkiadás fejlődése 1760–1840 között, a klasszicista stílus elterjedése, technikai újítások. Új műfajok: folyóiratok, hírlapok, röplapok, brosúrák, irodai nyomtatványok. A felvilágosult abszolutizmus cenzúrafelfogása.	előadás, heurisztikus beszélgetés	
11. Az európai nyomdaipar korszerűsödése, gépesítése, találmányok a 19. században. A könyvkiadás modern intézményeinek megjelenése. Folyóiratok és napilapok változatos skálája. Az illusztráció technikáinak korszerűsödése.	előadás, heurisztikus beszélgetés	
12. A román könyvkultúra modernizálódása a 18–19. században. Új műhelyek, román és görög nyelvű kiadványok, a budai egyetemi nyomda szerepe. A latin ábécé használatának elterjedése.	előadás, heurisztikus beszélgetés	
13. Magyar könyv- és folyóirat-kiadás 1840–1918 között. Technikai újítások befogadása, könyvkiadó vállalatok megjelenése. A könyvstílus megújulása a századfordulón (szecesszió).	előadás, heurisztikus beszélgetés	
14. Az európai könyvművészet a 20. században. Magyar hozzájárulások a modern stílusok elterjedéséhez.	előadás, heurisztikus beszélgetés	

Könyvészet

Funke, Fritz: *Könyvismeret*. Budapest 2004. Osiris Kézikönyvek.

Fülöp Géza: *A könyvkultúra a könyvnyomtatás kézműipari időszakában*. (egyetemi jegyzet) Bp. bármely kiadás

Fülöp Géza: *A könyv- és könyvtári kultúra a kapitalizmus időszakában*. I. 1789–1917. (egyetemi jegyzet)

Bp. 1994. vagy korábbi kiadások. Ebből: Európa nyomdászatával foglalkozó részek

Madas Edit–Monok István: *A könyvkultúra Magyarországon. A kezdetektől 1730-ig.* Bp. 1997. Ebből: első rész I. és II. fejezete (11–31. l.)

V. Ecsedy Judit: *A könyvnyomtatás Magyarországon a kézisajtó korában 1473–1800.* Budapest 1999, Balassi Kiadó.

Barbier, Frédéric: *A könyv története.* Budapest 2005, Osiris Kézikönyvek.

Febvre, Lucien–Martin, Henri-Jean: *A könyv születése.* Budapest 2005, Osiris kézikönyvek.

Erdélyi féniks. Misztótfalusi Kis Miklós öröksége. Bev. és közread. Jakó Zsigmond. Bukarest 1974, Kriterion. Ebből: a Bevezetés és a Mentség.

Tomescu, Mircea: *Istoria cărții românești de la începuturi până la 1918.* Bucuresti 1968.

8.2 Szeminárium / Labor	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
Általánosan: Egy házi dolgozat elkészítése megadott témában	a bibliográfia megbeszélése	
1. Paleográfiai gyakorlat magyar kódexek szövegein	Megbeszélés	
2. A 16. századi kiadványok jellegzetességeinek megfigyelése	közös munka	
3. A 17. századi kiadványok jellegzetességeinek megfigyelése	közös munka	
4. A 18. századi kiadványok jellegzetességeinek megfigyelése	közös munka	
5. A 17. századi könyvkereskedelem megoldásai	megbeszélés	
6. A modern könyvkereskedelem megjelenése	megbeszélés	
7. A szemináriumi dolgozat kiemlézése	megbeszélés	
<i>Könyvészet</i> a dolgozat sajátos könyvészet		

9. Az episztemikus közösségek képviselői, a szakmai egyesületek és a szakterület reprezentatív munkáltatói elvárásainak összhangba hozása a tantárgy tartalmával.

- elemző készség fejlesztése
- interdiszciplinaritás
- szakkifejezések ismerete és megfelelő használata

10. Értékelés

Tevékenység típusa	10.1 Értékelési kritériumok	10.2 Értékelési módszerek	10.3 Aránya a végső jegyben
10.4 Előadás		Írásbeli teszt, szóbeli vizsga	70%
10.5 Szeminárium / Labor	A dolgozat tudományos szintje	a kijavított dolgozat értékelése	30%
10.6 A teljesítmény minimumkövetelményei			
<ul style="list-style-type: none"> • min. 70%-os aktív jelenlét • 5-ös jegy elérése			

Kitöltés dátuma

2018. szeptember 28.

Előadás felelőse

Dr. Sipos Gábor

Szeminárium felelőse

Dr. Sipos Gábor

Az intézeti jóváhagyás dátuma

2018. szeptember 30.

Intézetigazgató

Dr. Nagy Róbert Miklós